

JAN-FILIP ZENDKER

*Osluškiivanje
srca*

Prevela

Irena Lea Janković

■ Laguna ■

Naslov originala

Jan-Philipp Sendker
DAS HERZENHÖREN

Copyright © 2002 by Karl Blessing Verlag, a division of
Verlagsgruppe Random House GmbH, München, Germany

Translation Copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

Edicija LAGUNA UZ VAS

1. SNOVI O ZABRANJENOM VOĆU, Fatima Mernisi
2. PORUKA U BOCI, Nikolas Sparks
3. LJUBAV JE UŠETALA, Marisa de los Santos
4. OSLUŠKIVANJE SRCA, Jan-Filip Zendker

Posvećeno
Ani, Florentini i Jonatanu
i
sećanju na
Vivijen Vong (1969–2000)

PRVI DEO

Odmah sam primetila njegove oči. Duboko usađene u očne duplje kao da nisu dozvoljavale da ih se oslobodim. Ostali gosti čajdžinice posmatrali su me sa manje ili više zanimanja, ali on beše uporan. Kao da sam čudovišno stvorenje koje je ugledao prvi put. Nisam mu mogla odrediti godine. Izborano lice odavalo je utisak šezdesetogodišnjaka, možda sedamdesetogodišnjaka. Nosio je belu košulju, zeleni lonđi i gumene sandale. Namerno sam skrenula pogled praveći se da razgledam čajdžinicu, drvenu kolibu s nekoliko stolova i klupica postavljenih na suvoj, prašnjavoj zemlji. Na jednom zidu visili su listovi starog kalendara s likovima mladih žena. U suknjama koje su dosezale do poda, bluzama dugih rukava, zakopčanim do grla, i ozbiljnih lica, podsećale su na stare, rukom bojene fotografije ćerki iz dobrih kuća, s kraja devetnaestog i početka dvadesetog veka, kakve sam viđala na buvljoj pijaci u Njujorku. Na drugom zidu nalazila se staklena vitrina sa keksom i pirinčanim kolačima na koje je sletalo na desetine muva. U produžetku je bila plinska plotna na kojoj je u zarđalom kotlu vreła voda za čaj. U uglu su naređane drvene gajbice s narandžasto obojenom limunadom. Još nikada nisam sedela u ovako bednoj rupi.

Bilo je nepodnošljivo toplo. Slivao mi se znoj niz slepoočnice i dalje niz vrat. Lepile su mi se farmerke uz telo. Starac najednom ustade i krenu prema meni. „Oprostite, mlada damo, što vam se obraćam“, rekao je sedajući za moj sto. „Znam, vrlo je nepristojno. Ne poznajemo se. Zapravo, vi mene ne poznajete. Zovem se U Ba i mnogo sam čuo o

vama. To me ne opravdava i ne umanjuje moju nepristojnost. Pretpostavljam da vam je nelagodno što vam se neznanac obraća u čajdžinici u nepoznatom gradu. Razumem vas. Ali želim, to jest moram vas nešto pitati. Suviše sam dugo čekao da mi se pruži prilika. Ne mogu sada jednostavno sedeti kraj vas i ćutati.

Čekam vas dugo, tačnije rečeno, već četiri godine. Išao sam često glavnom ulicom, po podne, u vreme kada stiže autobus dovozeći malobrojne, zalutale turiste. Ponekad, kada bi mi se ukazala prilika, a to nije bilo često, odlazio sam na naš mali aerodrom u vreme kada sleće avion iz glavnog grada.

Trebalo vam je dugo da se odlučite da dođete.

Ne zameram vam. Ne shvatite me pogrešno. Star sam i ne znam koliko mi je još ostalo. U našoj zemlji ljudi brzo stare i rano umiru. Moj život se lagano bliži kraju, a ja bih prethodno da ispričam priču, namenjenu upravo vama.

Smejete se. Smatrate da sam izlapeo, malo lud ili prilično uvrnut. Imate na to pravo. Ali, molim vas, nemojte otići za drugi sto. Znam da vama sve ovo zvuči neverovatno i da moj izgled ne uliva poverenje. Želeo bih da su moji zubi sjajni i beli kao vaši, a ne smeđe krhotine kojima više ne mogu ni da žvaćem kako treba. Ruina od vilice. Koža mi je uvela i mlitava. Visi na rukama kao da sam je okačio da se suši. Kažu – imam zadah iz usta. Noge su mi prljave i ogrubele od dugogodišnjeg hodanja u jeftinim sandalama. Košulja, nekada bela, već odavno treba da je na đubrištu. Verujte, bio bih uredniji, ali vidite u kakvom je stanju naša zemlja. Sramotno. Svestan sam toga, ali ne mogu ništa da učinim. Trebale su mi godine da shvatim da ne mogu ništa promeniti. Ne dozvolite da vas moj izgled zavara. Nemojte da tumačite moju ravnodušnost kao nezainteresovanost ili razočaranje. To je daleko od mene, draga moja.

Brbljam, mada primećujem da već gubite strpljenje. Molim vas obratite pažnju na ono što govorim. Niko vas ne čeka. Da li sam u pravu? Došli ste sami, kao što sam i očekivao. Molim vas za samo nekoliko trenutaka pažnje. Džulija, ostanite još samo malo.

Začudeni ste? Vaše predivne smeđe oči deluju još krupnije. Prvi put ste me stvarno pogledali. Preplašeni ste. Pitate se, sigurno, kako znam vaše ime, mada se do sada nikada nismo sreli i vi ste prvi put gost u našoj zemlji. Je li to slučajnost? Razmišljate da li sam možda video oznaku s imenom na vašoj jakni ili malom rancu? Nisam, verujte. Znam vaše ime kao što znam dan i čas vašeg rođenja. Znam sve o maloj Džul, koja je najviše volela da sluša očeve priče. Mogu sada ispričati najomiljeniju bajku male Džul. O princu, princezi i krokodilu.

Džulija Vin. Rođena 28. avgusta 1968. godine u Njujorku. Majka Amerikanka. Otac Burmanac. Vaše prezime je deo moje istorije, mog života, od kada sam pre pedeset i pet godina otpuzao iz majčinog krila. Poslednje četiri godine nije bilo dana da nisam mislio na vas. Sve ću vam objasniti kasnije, ali vas molim da mi prvo odgovorite na jedno pitanje. Verujete li u ljubav?

Smejete se? Veoma ste lepi. Ozbiljno mislim, Džulija, verujete li u ljubav?

Naravno, ne govorim o strasti koja nam deluje kao da nikada neće prestati. Tada izgovaramo reči i radimo štošta zbog čega se kajemo kasnije. Žao nam je što smo mislili kako nećemo moći da živimo bez neke osobe, što smo drhtali pri pomisli da je možemo izgubiti. Takva osećanja nas ne obogaćuju već osiromašuju. Želimo da posedujemo i čvrsto držimo nešto što ne možemo. Ne govorim ni o telesnoj ljubavi. Niti o samozaljubljenima, parazitima koji ne vole nikoga.

Govorim o ljubavi koja slepima daruje vid. Ljubavi jačoj od straha, koja čini smisao života, jača nas i ne poznaje granice. Govorim o pobedi nad samoživošću i smrću.

Odmahujete glavom? Ne verujete u to? Zaista ne shvatate o čemu govorim? Ne iznenađuje me. Tako sam mislio i ja dok nisam sreo vašeg oca. Razumećete tek kada vam ispričam priču koju nosim u sebi samo za vas već četiri godine. Molim vas za samo malo strpljenja. Kasno je već i sigurno ste umorni od dugog puta. Ujedno, moram i ja otići. Zamolio bih vas za razumevanje, rado bih se sada povukao. Ako vam odgovara, možemo se naći sutra, u isto vreme i za istim stolom. Samo da napomenem. Upravo u ovoj čajdžinici upoznao sam vašeg oca. Sedeo je na klupici na kojoj sedite vi. Počeo je priču. Moram priznati, slušao sam ga začuđen, s nevericom i potpuno zbunjen. Nisam nikada čuo da neko govori tako. Mogu li reći imati krila? Mogu li leteti nežno kao leptir? Ili nas odneti u drugi svet? Prodrmati nas poput zemljotresa? Mogu li zaviriti u najskrivenije delove duše? Ne znam da li same reči to mogu. Ali nošene ljudskim glasom, sigurno. Vaš otac je tog dana imao glas koji dobijemo jednom ili nijednom u životu. Njegov govor bio je nalik pesmi. Mada je šaputao, sama boja glasa bila je dovoljna da izmami suze svima koji su sedeli u čajdžinici. Rečenice su se pretapale u priču. Priča je postajala život, snažan i čaroban. Nakon toga, postao sam vernik poput vašeg oca.

’Nisam pobožan, ali ljubav, U Ba, ljubav je jedina moć u koju zaista verujem.’ To su reči vašeg oca.“

U Ba me je gledao i polako ustajao. Ukrstio je ruke na grudima ne sklapajući ih, blago se naklonio i lakim korakom napustio čajdžinicu.

Pratila sam ga pogledom dok nije nestao u uličnom metežu.

Htela sam da mu doviknem da ne verujem ni u kakvu moć koja slepima daje vid, niti u čuda i magiju. Život je kratak, suviše kratak da bismo ga traćili na lažne predstave. Uživam u životu, takvom kakav jeste, bez ikakvih iluzija. Da li verujem u ljubav? Kao da je ljubav religija u koju se veruje ili ne. Kao osamnaestogodišnjakinja snevala sam o princu koji će doći da me spase i oslobodi. Kada je došao, morala sam naučiti da prinčevi postoje samo u bajkama i da ljubav zaslepljuje. Želela sam doviknuti da ne verujem ni u kakvu moć koja je jača od straha, niti u pobedu nad smrću.

Umesto toga, sedela sam snuždeno. Čula sam i dalje njegov blag i melodičan glas, sličan očevom. U glavi su neprestano odjekivale njegove reči.

Ostanite još malo sa mnom, Džulija, Džulija, Džulija...

Verujete li u ljubav, u ljubav...

Reči vašeg oca, vašeg oca...

Imala sam glavobolju i osećala sam se iscrpljeno kao posle noćne more koja ne prestaje da me muči. Oko mene su zujale muve i sletale mi na kosu, čelo i ruke. Nisam smogla snage da ih oteram. Sto na kome su ležala tri sasušena keksa bio je ulepljen žutim šećerom.

Želela sam da otpijem gutljaj čaja. Bio je hladan. Ruke su mi drhtale. Iako sam obuhvatila čašu čvrsto, osetila sam kako klizi. Začuo se prasak razbijenog stakla i pogledi svih gostiju bili su uprti u mene. Kao da sam htela čašom da udarim o staklenu vitrinu. Zašto sam tako dugo slušala neznanca? Trebalo je da ga zamolim da učuti. Da mu jasno dam do znanja da me ostavi na miru. Da ustanem. Nešto me je zadržavalo. Kada sam htela da se premestim, izgovorio je: Džulija, Džulija Vin.

Ne sećam se da sam se ikada tako uplašila kada je neko izgovarao moje ime. Srce mi je snažno lupalo. Odakle poznaje moga oca? Zna li možda da li je još živ i gde se krije?

2

Kelner nije hteo da uzme novac.

„Vi ste U Baova prijateljica. Njegovi prijatelji su naši gosti“, reče uz blag naklon.

Ipak, izvadila sam novčanicu. Bila je prljava i pohabana. Gadila mi se. Gurnula sam je ispod tanjira sa keksom. Kelner je raspremio sto ne dotičući je. Skrenula sam mu pažnju na novac, ali on se samo nasmejao.

Da nije bilo nedovoljno, ili je novčanica suviše prljava? Stavila sam vredniju i čistiju. Smešio se i naklonio, ali novac nije ni dirnuo.

Napolju još beše vrućina koja parališe. Stajala sam ispred čajdžinice nesposobna da koraknem. Peklo me je sunce, a oči su me bolele od prejake svetlosti. Stavila sam bejzbol kapu i spustila obod. Ulica je puna sveta, a ipak je vladala neobična tišina. Posle kraćeg vremena shvatila sam da nedostaju zvuci motora. Ljudi su išli peške ili su vozili bicikle. Na raskrsnici su stajale tri kočije i jedna zaprega. Stari poluteretni automobili japanske proizvodnje bili su retka i jedina motorna vozila. Ovi rasklimatani i zarđali kamioneti jedva su se kretali natovareni ogromnim pletenim korpama i džakovima za koje su se čvrsto držali mladići. Ulica je oivičena, celom dužinom, prizemnim drvenim barakama sa krovovima od

talasastog lima. Nalik čatrljama iz Afrike i Južne Amerike koje sam viđala na televiziji. Radnje, robne kuće površine od deset kvadratnih metara, nudile su sve. Od pirinča, kikirikija, brašna, šampona do koka-kole i piva. Roba beše nabacana. Nije postojao nikakav red. Osim možda jednog, koji me je vrlo začudio.

Svaka druga radnja izgledala je kao čajdžinica ispred koje su sedeli ljudi na drvenim klupicama, a na glavama su im bile obmotane crvene i zelene tkanine. Njima je taj ukras uobičajen kao meni tamnoplava bejzbol kapa s oznakom *Njujork Jenki*. Umesto pantalona muškarci su nosili nešto nalik na suknu. Pušili su dugačke zelene cigare.

Ispred mene stajalo je nekoliko žena. Na obrazima, čelu i nosu bila im je razmazana neka žuta krema i izgledale su kao Indijanke s ratničkim bojama. Svaka je pušila smrdljivu zelenu cigaru.

Bila sam za glavu viša od svih, uključujući i muškarce. Ovde su ljudi vitki, ali ne deluju mršavo. Hodaju lako i elegantno, baš kao i moj otac, kome sam se uvek divila zbog toga. U poređenju s njima osećala sam se debela i troma sa svojih šezdeset kilograma i sto sedamdeset šest centimetara.

Najteže sam podnosila ženske poglede.

Nisu me tek površno posmatrale već su me gledale pravo u oči i smejele se. Takav smeh do sada nisam poznavala.

Kako smeh može da bude preteći.

Ostali bi klimnuli u znak pozdrava. Da li me poznaju? Jesu li su svi očekivali moj dolazak, kao U Ba? Nisam htela da ih gledam, jer nisam znala kako da otpozdravim. Spuštala sam se glavnom ulicom što sam brže mogla, pogleda uperenog u daleku zamišljenu tačku.

Nedostajale su mi galama i buka vozila u Njujorku. Ozbiljna i odsutna lica prolaznika, koji hodaju ulicom ne

primećujući jedni druge. Nedostajao mi je čak i smrad njujorških prepunih kanti za đubre, koji se širio u predvečerje nakon sparnog letnjeg dana. Bilo mi je potrebno nešto poznato na šta mogu da se oslonim, nešto što obećava sigurnost. Mesto na kome bih umela prikladno da se krećem i ponašam.

Sto metara dalje put se raćvao. Zaboravila sam gde se nalazi hotel. Pogledom sam tražila putokaz ili natpis. Pokušavala sam da se setim nekog detalja, kuće, drveta ili žbuna, bilo čega što bi me podsetilo u kom pravcu treba da idem. Videla sam samo ogromne ljubičaste bugenvilije koje behu više od koliba iza njih, sasušena polja, prašnjave trotoare s rupama koje bi bez muke progutale košarkašku loptu. U bilo kom pravcu da pogledam, sve mi je izgledalo nepoznato.

Da li je moguće da se ja, Džulija Vin iz Njujorka, koja poznajem svaku ulicu i aveniju na Menhetnu, izgubim u ovoj zabiti sa tri prave i četiri poprečne ulice? Šta se desilo s mojim pamćenjem i sigurnošću s kojom sam se bez problema snalazila u San Francisku, Parizu ili Londonu? Kako sam izgubila orijentaciju tako lako? U trenutku me je preplavilo osećanje izgubljenosti i samoće.

„Gospođice Vin, gospođice Vin!“, zvao je neko.

Oklevajući, pogledala sam preko ramena. Iza mene je stajao nepoznat mladić. Izgledao je kao poslužitelj hotela, kelner čajdzinice, nosač na aerodromu u Rangununu ili taksista. Svi su izgledali isto, sa crnim kosama, tamnosmeđim očima, tamnopusi i sa čudnim osmehom.

„Tražite li nešto, gospođice Vin? Mogu li vam pomoći?“

Ne, hvala, odgovaram uvek kada sam sumnjičava prema nepoznatima i ne želim da se oslonim na njihovu pomoć.

„Da, svoj hotel, put do njega“, rekoh, žudeći za skloništem. Bila je to hotelska soba koju sam jutros iznajmila.

„Skrenite desno, onda uzbrdo i videćete ga. Ni pet minuta odavde“, objasnio mi je.

„Hvala.“

„Nadam se da vam je prijatno kod nas. Dobro došli u Kalav“, reče mladić i ode dalje.

Prošla sam bez pozdrava pored nasmejane žene na recepciji hotela, popela se teškim drvenim stepenicama do prvog sprata i zaronila u svoj krevet. Bila sam iscrpljena kao nikada.

Provela sam više od sedamdeset i dva sata u putu od Njujorka do Ranguna. Zatim sam putovala celu noć i pola dana starim autobusom s ljudima koji su zaudarali. Nisu imali na sebi ništa osim prljavih sukanja, ispranih majica i iznošenih plastičnih sandala. Vozila sam se dvadeset sati s kokoškama i prasićima koji su skičali. Išla sam putevima koji s putevima nemaju ništa zajedničko, već behu isušene utabane staze. Sve to samo da bih stigla u ovu zabit. Zašto?

Šta radim u ovom gnezdju u brdima Burme? Ovde ništa nisam izgubila, a ipak se nadam da ću nešto naći. U potrazi sam za nečim, ali istini za volju, nisam baš sigurna za čim.

Verovatno sam zaspala odmah. Kada sam se probudila, sunce je zašlo, padala je noć, a soba je u polumraku. Na drugom krevetu ležao je neraspakovan kofer. Razgledala sam okolo, kao da sam se podsećala gde sam. Iznad mene, na tavanici visokoj bar četiri metra, visio je drveni ventilator. Soba je velika, a spartanski nameštaj davao joj je manastirski ton. Blizu vrata uzan orman, ispod prozora sto i stolica, a između kreveta noćni stočić. Na zidovima okrećenim u belo nije bilo ni slika ni ogleđala. Uglačan daščani pod. Jedini luksuz je bio

mali korejski frižider, ali nije radio. Kroz otvoren prozor ulazio je svež noćni povetarac, lagano dodirujući žute zavese.

U sumrak, nekoliko sati nakon susreta sa starcem, ceo taj razgovor činio mi se još besmisleniji i zagonetniji. Sećanja behu maglovita i nejasna. Proletale su mi slike kroz glavu, ali mutne i bez smisla. Pokušavam da se setim. U Ba ima gustu, kratko podšišanu kosu i osmeh koji ne mogu da protumačim. Da li je ciničan ili podrugljiv? Sažaljiv?

Šta je hteo od mene?

Novac! Šta drugo. Nije izravno tražio, ali kada je pominjao svoje zube i košulju, to su bile naznake. Sada mi je sasvim jasno. Moje ime je mogao da sazna u hotelu. Možda je u dosluhu s osobljem. Prevarant koji hoće da izazove znatiželju, da ostavi utisak, a zatim da mi ponudi svoje veštine vidovnjaka koji se razume u zvezde ili čita sudbinu sa dlana. Ne verujem u takve stvari. Ne zna da sa mnom samo gubi vreme.

Da li je o mom ocu nešto kazao na osnovu čega bih mogla zaključiti da ga zaista poznaje? Navodno mu je rekao: „Nisam pobožan, ali ljubav, U Ba, ljubav je jedina moć u koju zaista verujem.“ Moj otac ne bi nikada smislio takvu rečenicu. Ne bi je ni u sebi izgovorio, a kamoli pred nekim nepoznatim. Ili se varam? Nije li malo smešno koliko sam sigurna da znam šta je otac mislio i osećao? Koliko sam mu bila bliska?

Da li bi inače jednostavno nestao bez oprostajnog pisma? Da li bi ostavio svoju ženu, sina i ćerku bez objašnjenja, bez glasa o sebi?

Policija tvrdi da mu se trag gubi u Bangkoku. Možda je opljačkan i ubijen na Tajlandu?

Ili je žrtva nesreće u Sijamskom zalivu? Je li želeo da neometano provede dve nedelje, vozio se duž obale i utopio nesrećnim slučajem? Bilo je to objašnjenje moje porodice, bar zvanično.

U policijskom specijalnom odeljenju za ubistva sumnjali su da je vodio dvostruki život. Mojoj majci nisu verovali da ništa ne zna o njegovih prvih dvadeset godina života. Bili su sigurni da je to nemoguće. Sumnjičili su je da igra neku ulogu u celom slučaju, bilo kao saučesnik ili zločinac. Tek kada su utvrdili da nije imao zaključenu polisu životnog osiguranja s visokom premijom i da se niko ne bi okoristio njegovim odlaskom, oslobodili su je sumnje. Da li se iza tajanstvenih dvadeset godina života moga oca kriju stranice koje mi, njegova porodica, ne poznajemo? Da li je prikriveni homoseksualac? Ili je sklon zlostavljanju dece i te je gnusne porive zadovoljavao u javnim kućama Bangkoka?

Želim li zaista da saznam i poljuljam svoju predstavu o njemu kao vernom suprugu, uspešnom advokatu, odvažnom i dobrom ocu, uvek spremnom da pomogne svojoj deci kada im je potrebno? Ne bi trebalo da suviše razmišljam. Koliko istine mogu podneti? Prošle su četiri godine, a s njima i tuga. Bilo mi je žao, ali ubrzo sam shvatila da je banalna izreka tačna: život ide dalje. I bez njega. Prijatelji su smatrali da sam situaciju veoma brzo prevazišla, kako su se izrazili.

Ne opterećuju me brige. Iskreno rečeno, ne verujem da je otac živ i ne zavaravam se mislju da sam mu potrebna i da bih mogla nešto učiniti za njega.

Ono što mi ne da mira jeste nedoumica. Pitam se kako je moguće da se izgubi odjednom i da li njegov nestanak otkriva o njemu nešto o čemu nemam pojma? Poznajem li ga dobro ili je naš blizak odnos samo varka? Sumnje su teže od straha ili istine. One bacaju senku na moje detinjstvo i prošlost. Ne verujem više ni svojim sećanjima, a ona su mi još jedino ostala. Ko je čovek koji me je odgajao? Sa kime sam provela preko dvadeset godina svog života? Kakav je stvarno moj otac?

3

Poslednji put sam ga videla pre četiri godine.

Bilo je jutro nakon mog diplomskog ispita. Prespavala sam u roditeljskoj kući, kući moga detinjstva u Šezdeset četvrtoj ulici na istočnom Menhetnu. Namestili su mi krevet u bivšoj dečjoj, a sada gostinskoj sobi. Prethodno večer smo proslavljali moj uspešan ispit. Nameravala sam da posle slavlja odem u svoj stan u Drugoj aveniji. Udaljen je samo deset minuta od mojih roditelja, ali je bilo kasno, prošla je ponoć, a šampanjac i crno vino pomalo su učinili svoje. Bilo je to zaista divno večer. Moj brat je doputovao iz San Franciska, otac, koji nikada nije pio alkohol niti mario za proslave, bio je izuzetno opušten. Uzelela sam se porodice, svoje stare sobe, mirisa i zvukova iz detinjstva. Bilo mi je drago da me opet probudi čangrljanje sudova. Otac bi ustajao nešto posle šest, vadio čiste sudove iz mašine i postavljao sto. Želela sam da osetim miris sveže pečenih kifli i kolačića s cimetom, koje smo rado jeli kao deca. U polusnu bismo čuli oca kako otvara ulazna vrata, izlazi, uzima *Njujork tajms* i ulazi ponovo. Osluškivali bismo zatvaranje teških starih vrata i šušlav zvuk spuštanja novina na kuhinjski sto. Gotovo je s mojim studentskim danima, završilo se nešto što je neponovljivo. Želela sam da to vreme produžim za samo još jednu noć i jutro, da dan počne ritualima iz detinjstva. Da osetim sigurnost. Samo još ovaj put.

Kao da sam nešto predosećala.

Otac me je rano probudio. Kroz drvene roletne probijala se prva jutarnja svetlost. Sunce je verovatno tek izašlo. Stajao je pored kreveta u staromodnom sivom mantilu, sa smeđim borsalinom. Viđala sam ga, kao devojčica, kada je tako

obučen odlazio u kancelariju. Tada sam mu mahala stojeći kraj prozora, ponekad uplakana jer mi je bilo žao što mora da ide. I kasnije je uvek nosio mantil i šešir, mada ga je šofer čekao u velikoj crnoj limuzini na samo nekoliko koraka od kuće. Godinama je išao na posao ne menjajući način odevanja. Jedino je u određenim vremenskim razmacima kupovao nove mantile i šešire, uvek borsalino; imao ih je šest, dva crna, dva smeđa i dva teget. Kada takvih mantila više nije bilo u Njujorku ni u radnjama sa staromodnom odećom, davao je da mu se sašiju po meri.

Borsalino mu je donosio sreću. Prvi je kupio kada je išao na prvi razgovor za posao koji je odmah dobio. Tada je šeširrom pokazivao svoj stil i ukus, ali s vremenom je delovao staromodno, zatim u najmanju ruku čudno, da bi na kraju izgledao kao sporedni glumac u filmovima iz pedesetih godina. Kad sam bila u pubertetu, stidela sam se njegovog upadljivog izgleda. Delovao je staromodno, a majke mojih drugarica pozdravljao je blagim naklonom. Deca su se podgurkivala i smejala kada bi ponekad došao po mene u školu. Tada bi mi bilo žao, jer sam mislila da to njega boli još više nego mene. Nikada nije nosio patike, farmerke ili dukserice. Odbijao je američki opušteni stil oblačenja. Rekao bi da takav stil stremi nižim ljudskim instinktima kao što je udobnost.

Otac je, stojeći pored kreveta, šapnuo moje ime. Mora da putuje u Boston i ne zna tačno kada će se vratiti. Možda tek za nekoliko dana. To je bilo neobično, znajući da mu je raspored precizan kao sat. Mada je često putovao u Boston, nikada tamo nije noćivao. Suviše sam bila umorna da bih o tome dalje razmišljala. Poljubio me je u čelo i rekao: „Volim te, mala moja. Nemoj to nikada da zaboraviš. Čuješ li?“

U polusnu sam samo potvrdno klimnula.

„Volim te. Čuvaj se.“

Okrenula sam se i, zaronivši u jastuk, nastavila da spavam. Od tada je nestao. Bez traga i glasa.

Još isto jutro, odmah posle deset sati, bilo je jasno da nešto nije u redu. Dugo sam spavala i upravo sam ušla u kuhinju. Brat je već otputovao za San Francisko, a majka me je čekala sa spremljenim doručkom. Sedela je u zimskoj bašti, pila kafu i čitala *Vog*. Bile smo još u kućnim haljinama. Na stolu su se nalazili vrući kolačići s cimetom, sveže pecivo, dimljeni losos, med i džem od jagoda. Sela sam na svoje uobičajeno mesto, oslonila se o zid, a noge sam zamotala rubovima haljine i sklupčala ih uz ivicu stolice. Pijuckala sam sok od pomorandže i pričala majci o svojim planovima za leto. Zazvonio je telefon. Zvala je Suzan, očeva sekretarica. Želela je da sazna da nije možda bolestan, jer ga čekaju veoma važni klijenti s kojima je imao zakazan sastanak u deset sati. O njegovom putu u Boston ništa nije znala.

Majka se nije ni najmanje uzbudila. Verovatno jer pred sobom nije imala holivudske moćnike i njihove advokate. Posle kraćeg razgovora obe žene su zaključile da mu je sigurno u međuvremenu iskrasao neki nepredviđen posao, da je sada na nekom važnom sastanku i da ne može da pozove. Bez sumnje, u narednih nekoliko sati će se javiti.

Majka i ja smo mirno završile doručak. Oca nismo ni spomenule. Otišle smo zajedno kod kozmetičara, a zatim kroz Central park u *Bergdorf i Gudman*. Bilo je toplo, rano leto kada još uvek nije vrućina i nema previše vlage. Tada je u Njujorku najlepše. Park je mirisao na tek pokošenu travu, a ljudi su se sunčali na livadi Šip. Neki dečaci su se, dopola nagi, igrali frizbijem. Ispred nas su se vozila dva starija muškarca na koturaljkama, držeći se za ruke. Najradije bih stala, zatvorila oči i zagrlila ceo svet. Kada su ovako lepi dani,

život mi se čini kao skup bezbrojnih mogućnosti koje samo čekaju da ih iskoristim.

Majka me je opomenula da krenemo dalje.

U *Bergdorfu i Gudmanu* kupila mi je žutu letnju haljinu cvetnog dezena. Zatim me je pozvala na čaj u *Plazu*. Nikada mi se nije dopadao taj hotel, zbog imitacije francuskog renesansnog stila. Izgledao je neukusno, ali sam davno odustala od nagovaranja majke da pijemo čaj na nekom drugom mestu. Volela je prostrani hol hotela, s pozlaćenim gipsanim radovima na visokoj tavanici i zidovima, stubovima koji su kitnjasto ukrašeni kao da su izliveni u šecernom kalupu. Uživala je u uobraženim kelnerima i njihovim manirima u stilu francuskih šefova restorana: *'Bonjour, madame Vin'*. Sele smo između dve palme nedaleko od bifea s kolačima, pralinama i sladoledom. Dva gudača su svirala bečki valcer.

Majka je naručila palačinke s kavijarom i dve čaše šampanjca.

„Slavimo nešto?“, upitah.

„Ispit, zlato moje.“

Probale smo palačinke. Bile su preslane, a šampanjac suviše topao. Majka je dala znak kelneru.

„Pusti, mama“, pobunila sam se. „U redu je.“

„Nije“, govorila je blagim tonom, kao da se ja u to ništa ne razumem. „Kada bi bar tako bilo.“

Kelner joj je dao za pravo, više puta se izvinio i odneo našu porudžbinu. Njen glas može tako hladno i oštro da zvuči. Ranije sam ga se plašila, sada mi je samo neprijatan.

„Kada jedem palačinke s kavijarom, želim da su više nego dobre, a mlak šampanjac je bezobrazluk.“ Gledala me je. „Ti bi ih pojela, zar ne?“

Klimnula sam potvrdno.

„Tvoj otac takođe. U ponečemu ste vas dvoje vrlo slični.“

„Kako to misliš?“, upitah. Nije zvučalo kao kompliment.

„Da li je to vaša jednostavnost, vaša trpeljivost ili strah od sukoba? Kako da tumačim? Ako si dobila nešto nekvalitetno, zašto da se ne žališ?“

„Neprijatno mi je.“

„Da li je to stidljivost ili nadmenost?“, nastavila je kao da me nije čula.

„Kakve to ima veze s nadmenošću?“

„Vi nećete da se bavite kelnerom“, govorila je ljutito. I dalje nisam shvatala kakve to ima veze s preslanim palačinkama i mlakim šampanjcem. „On nije toga vredan. To ja nazivam nadmenošću.“

„Ne. Meni to jednostavno nije toliko važno“, rekoh. Bila je to poluistina, ali nisam želela da se raspravljamo. Nelagodno mi je da se žalim bilo gde, u restoranu, hotelu ili radnji. Ali naknadno se sekiram i ljutim na sebe zbog svoje slabosti. Kod oca je bilo drugačije. Njegovo ćutanje u takvim situacijama bilo je iskreno. Zaista mu nije bilo važno. Kada bi se ljudi prema njemu loše ophodili, on je to video kao njihov nedostatak, a ne svoj. Smejao se kada bi neko bezočno upao u red ispred njega. Nikada nije prebrojavao kusur. Moja majka – svaki cent. Zavidela sam mu na opuštenosti. Majka nije mogla da je shvati. Bila je stroga prema sebi i drugima. Otac samo prema sebi.

„Kako može da ti bude svejedno kako se ljudi ponašaju prema tebi i da li si dobila ono što ti pripada? Ne mogu da shvatim.“

„Možemo li da se više ne opterećujemo time?“, rekoh molećivo. Da bih skrenula razgovor, dodala sam: „Zabrinuta si za tatu?“

Smejući se odmahnula je glavom. „Ne. Zašto bih bila?“

Danas se pitam da li je opuštenost moje majke bila iskrena. Nismo progovorile ni reč o očevom propuštenom sastanku. Nije pozvala kancelariju da pita da li se javljao. Zašto je